

Renata Grochowska

**Implikacje zmian Wspólnej Polityki Rolnej
dla bezpieczeństwa żywnościowego
- cel badań i założenia metodyczne**

Seminarium IERiGZ-PIB, Warszawa, 22 lutego 2013 r.

Cel seminarium

Nowe zadanie badawcze

- ◇ Czy zadanie ma charakter naukowy?
- ◇ Czy przedstawiony problem badawczy został wystarczająco uzasadniony?
- ◇ Czy hipotezy badawcze są spójne z problemem i oczekiwanymi wynikami?
- ◇ Czy zaproponowane metody rozwiążą postawiony problem?

Plan prezentacji

- 1. Wybrane definicje wykorzystywanych pojęć.**
- 2. Istota problemu badawczego.**
- 3. Zakładane hipotezy badawcze.**
- 4. Metody badań.**
- 5. Spodziewany efekt końcowy.**

1. Wybrane definicje wykorzystywanych pojęć (a)

Bezpieczeństwo żywnościowe (ang. *food security*) –

stworzenie warunków do zapewnienia ludności danego kraju (czy innej jednostki terytorialnej, np. UE) odpowiedniej ilości i jakości produktów żywnościowych.

Bezpieczeństwo żywności (ang. *food safety*) –

zapewnienie, że konsumowana żywność nie zawiera substancji szkodliwych dla zdrowia człowieka (pozostałości DDT, dioksyn, antybiotyków, szkodliwych barwników itp.)

1. Wybrane definicje wykorzystywanych pojęć (b)

Bezpieczeństwo żywnościowe (ang. *food security*) –

możliwość importu potrzebnej żywności na rynku światowym w sytuacji niekorzystnych warunków dla rozwoju produkcji rolnej w danym kraju /regionie.

Samowystarczalność (ang. *self-sufficiency*) –

dążenie do zaspokojenia wszelkich potrzeb gospodarki, zarówno konsumpcyjnych, jak i produkcyjnych, w ramach własnych możliwości produkcyjnych.

ZAKRES PLANOWANYCH BADAŃ

Bezpieczeństwo żywnościowe (ang. *food security*) –

stworzenie warunków do zapewnienia ludności danego kraju (czy innej jednostki terytorialnej, np. UE) odpowiedniej ilości i jakości produktów żywnościowych.

Region:

Unia Europejska oraz wybrane państwa członkowskie, w tym Polska

Bezpieczeństwo żywnościowe – zmiana podejścia

- **Kilka lat temu.....**

Bezpieczeństwo żywnościowe traktowane jako składnik bezpieczeństwa ekonomicznego: czynnik decydujący o dostępie do żywności - nie własna produkcja , lecz posiadane dochody.

- **Dzisiaj...**

Globalne kryzysy żywnościowe ostatnich lat – zmiana podejścia, polityka samowystarczalności żywnościowej staje się priorytetem wielu krajów (np. USA, Chiny, UE (?)).

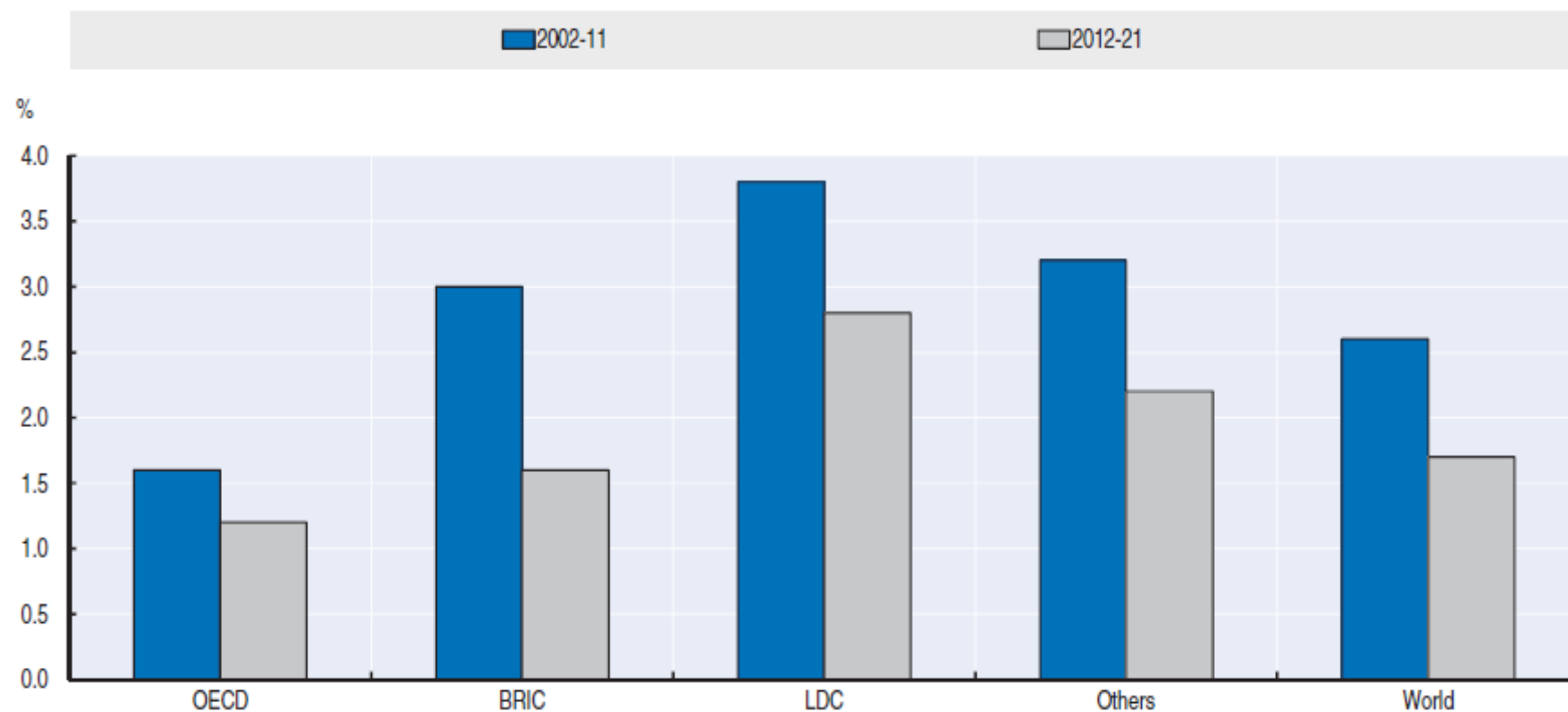
PROBLEM BADAWCZY

Pomimo wysokich cen produktów rolnych, przewidywany jest wolniejszy wzrost produkcji rolnej w nadchodzącej dekadzie w Unii Europejskiej.

Brak odpowiednich rozwiązań systemowo - instytucjonalnych, w tym zmian w instrumentarium Wspólnej Polityki Rolnej, może pogłębiać to negatywne zjawisko.

Procentowe zmiany w średniorocznym wzroście produkcji rolnej na świecie w latach 2002-11 i 2012-21

Źródło: OECD-FAO Agricultural Outlook 2012-2021, OECD 2012

2. Istota problemu badawczego (a)

Czynniki przyrodniczo-ekonomiczno-społeczne

Czynniki systemowo-instytucjonalne

2. Istota problemu badawczego (b)

Czynniki przyrodniczo-ekonomiczno-społeczne:

UE na tle innych regionów i krajów

- Jak dotąd wzrost produkcji:
  - wysoka produktywność ziemi i pracy,
  - niski poziom nakładów na jednostkę produkcji.

- Co dalej ?

2. Istota problemu badawczego (c)

Czynniki przyrodniczo-ekonomiczno-społeczne:

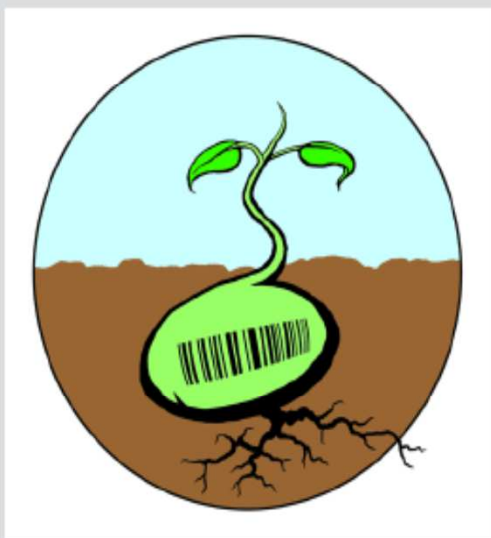
- Spadek wydajności jednostkowej, np. zbóż.
- Opór przeciwko wykorzystaniu biotechnologii.
- Zmniejszająca się powierzchnia i jakość gruntów rolnych.
- Większa zmienność plonów (zmiany klimatyczne).
- Wzrost kosztów produkcji rolnej.
- Spadek liczby gospodarstw rolnych.
- Wyludnianie się wsi i jej starzenie.

2. Istota problemu badawczego (d)

Czynniki systemowo-instytucjonalne

- **Szybki proces konsolidacji całego łańcucha żywnościowego; rola korporacji międzynarodowych.**
- **Brak zmian w politykach unijnych nastawionych od wielu lat na wsparcie dochodów rolniczych (Wspólna Polityka Rolna, polityka biopaliw).**

World's Top 10 Seed Companies

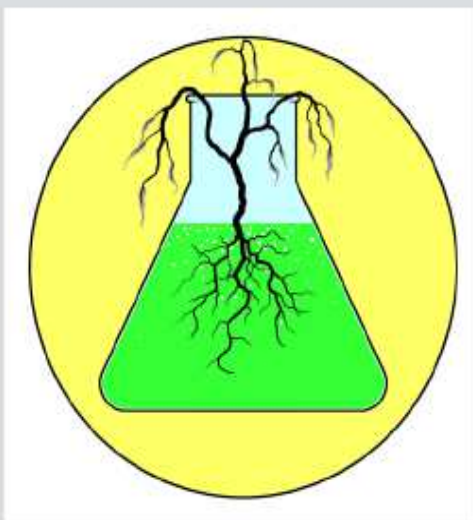

Company	2007 seed sales (US\$ millions)	% of global proprietary seed market
1. Monsanto (US)	\$4,964	23%
2. DuPont (US)	\$3,300	15%
3. Syngenta (Switzerland)	\$2,018	9%
4. Groupe Limagrain (France)	\$1,226	6%
5. Land O' Lakes (US)	\$917	4%
6. KWS AG (Germany)	\$702	3%
7. Bayer Crop Science (Germany)	\$524	2%
8. Sakata (Japan)	\$396	<2%
9. DLF-Trifolium (Denmark)	\$391	<2%
10. Takii (Japan)	\$347	<2%
Top 10 Total	\$14,785	67%

Source: ETC Group

Źródło: za Wilkin, J., prezentacja „Bezpieczeństwo żywnościowe -koncepcje teoretyczne i instytucjonalne warunki realizacji”

World's Top 10 Pesticide Firms

Company	Agrochemical Sales 2007 (US\$ millions)	% Market Share
1. Bayer (Germany)	\$7,458	19%
2. Syngenta (Switzerland)	\$7,285	19%
3. BASF (Germany)	\$4,297	11%
4. Dow AgroSciences (USA)	\$3,779	10%
5. Monsanto (USA)	\$3,599	9%
6. DuPont (USA)	\$2,369	6%
7. Makhteshim Agan (Israel)	\$1,895	5%
8. Nufarm (Australia)	\$1,470	4%
9. Sumitomo Chemical (Japan)	\$1,209	3%
10. Arysta Lifescience (Japan)	\$1,035	3%
Total	\$34,396	89%

Source: Agrow World Crop Protection News, August 2008

Źródło: za Wilkin, J., prezentacja „Bezpieczeństwo żywnościowe -koncepcje teoretyczne i instytucjonalne warunki realizacji”

Czynniki systemowo-instytucjonalne

WPR - ewolucja

Odejście od wsparcia cen rynkowych na korzyść wsparcia bezpośredniego rolników oddzielonego od produkcji – mniejszy wpływ na decyzje produkcyjne i rynek.

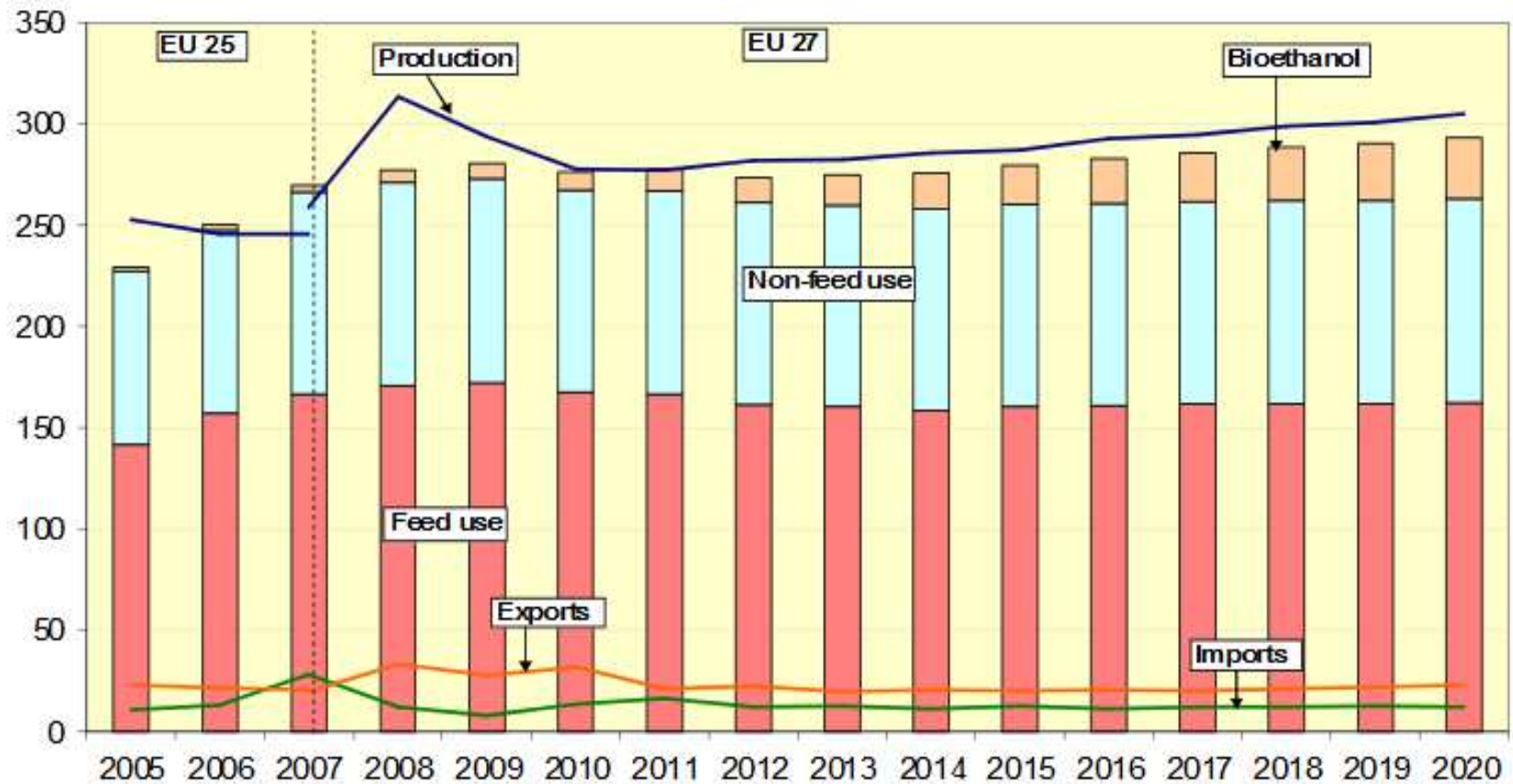
WPR - najbliższa przyszłość

Coraz większy udział płatności kosztem II filara, według OECD 65% ogólnego poziomu wsparcia w latach 2009-2011; wzrost znaczenia płatności związanych z produkcją – kierunek przeciwny od dotychczasowego.

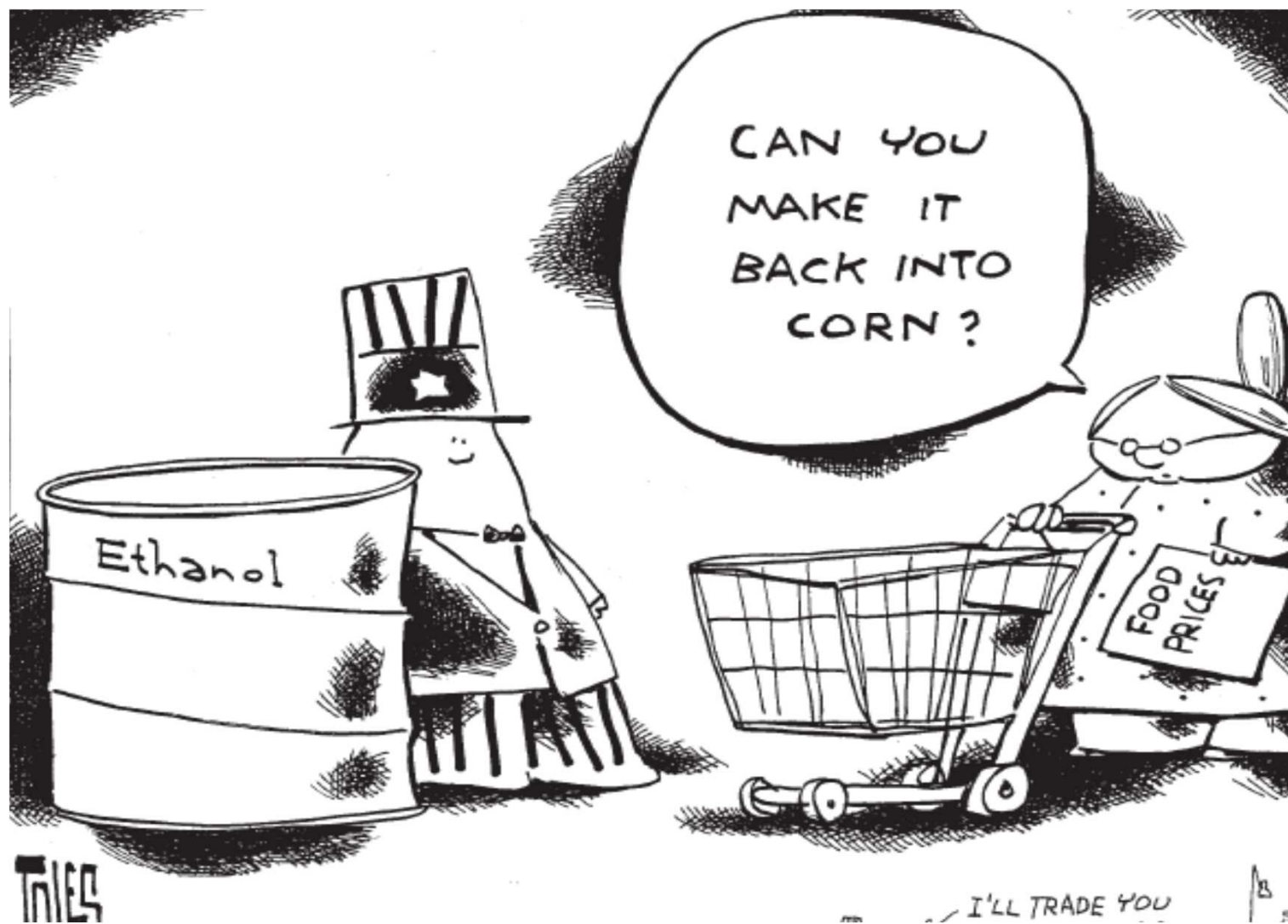

Czynniki systemowo-instytucjonalne – polityka biopaliw

Rozwój zapasów i handlu zboż w UE w latach 2005-2020 (w mld t)

Źródło: Prospects for Agricultural Markets and Income in the EU, OECD, 2011

Źródło: za Wilkin, J., prezentacja „Bezpieczeństwo żywnościowe -koncepcje teoretyczne i instytucjonalne warunki realizacji”

3. Zakładane hipotezy badawcze

Bezpieczeństwo żywnościowe UE może być zagrożone w perspektywie długoterminowej.

Zmiany WPR powinny iść w kierunku stopniowego **zmniejszania wsparcia bezpośredniego** rolników na korzyść finansowania instrumentów innowacyjnych, zapewniających **wzrost produkcji rolnej** w perspektywie długoterminowej, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Instrumenty innowacyjne – badania i rozwój, doradztwo rolnicze, infrastruktura, promocja i marketing (ang. *general services*)

4. Metody badań (a)

Prognozowanie-przewidywanie przyszłości w sposób racjonalny, z wykorzystaniem metod naukowych (Zeliaś i in., 2008).

Metody prognostyczne:

- matematyczno-statystyczne, w tym wielorównaniowe modele ekonometryczne – ekstrapolacja prawidłowości wykrytych w przeszłości w przyszłość;
- niematematyczne (heurystyczne) – prognozowanie możliwych wariantów rozwoju zjawisk i wskazywanie wariantów najbardziej realistycznych.

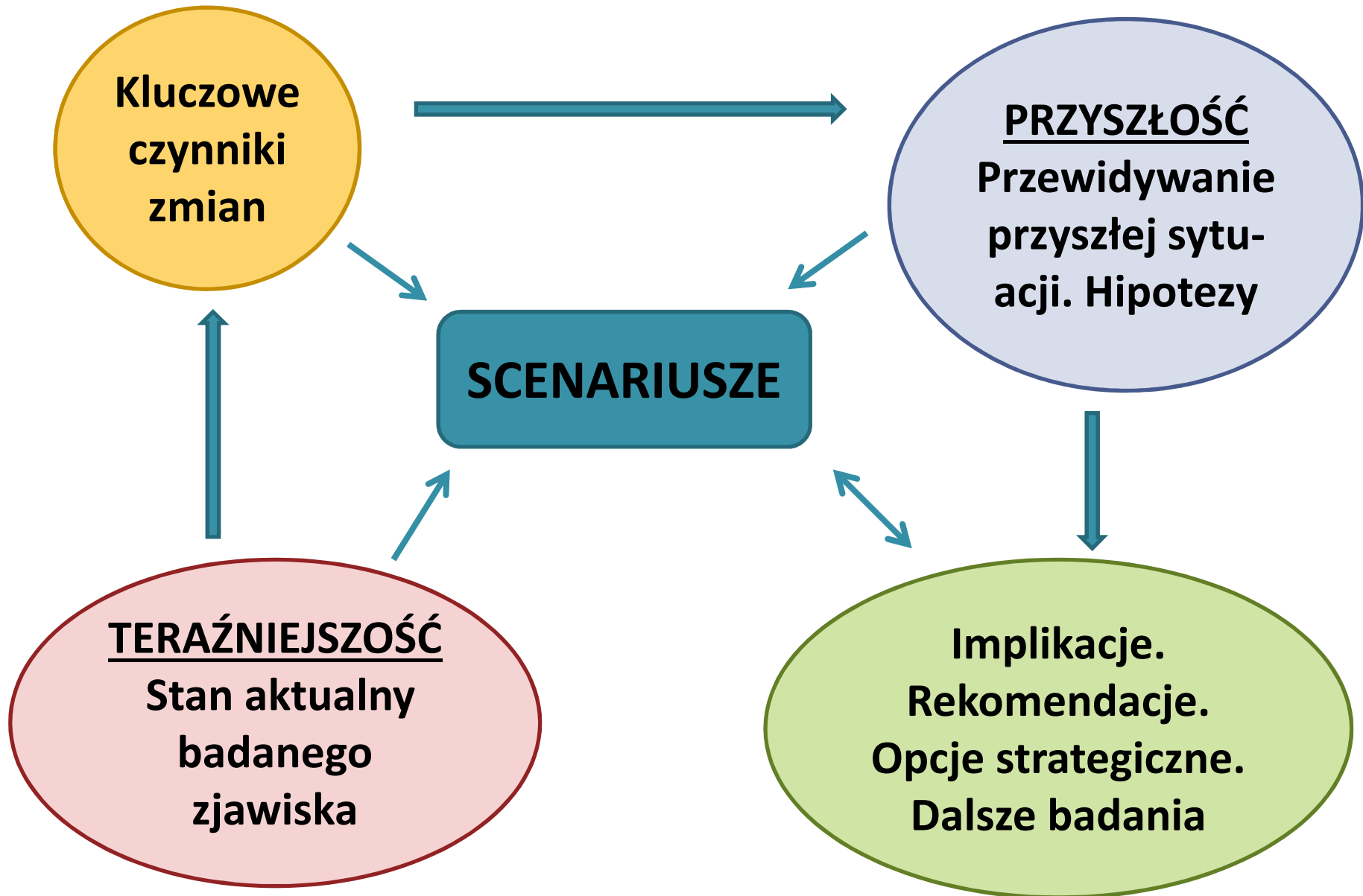
4. Metody badań (b)

Metoda foresight – szerokie wykorzystanie metod heurystycznych

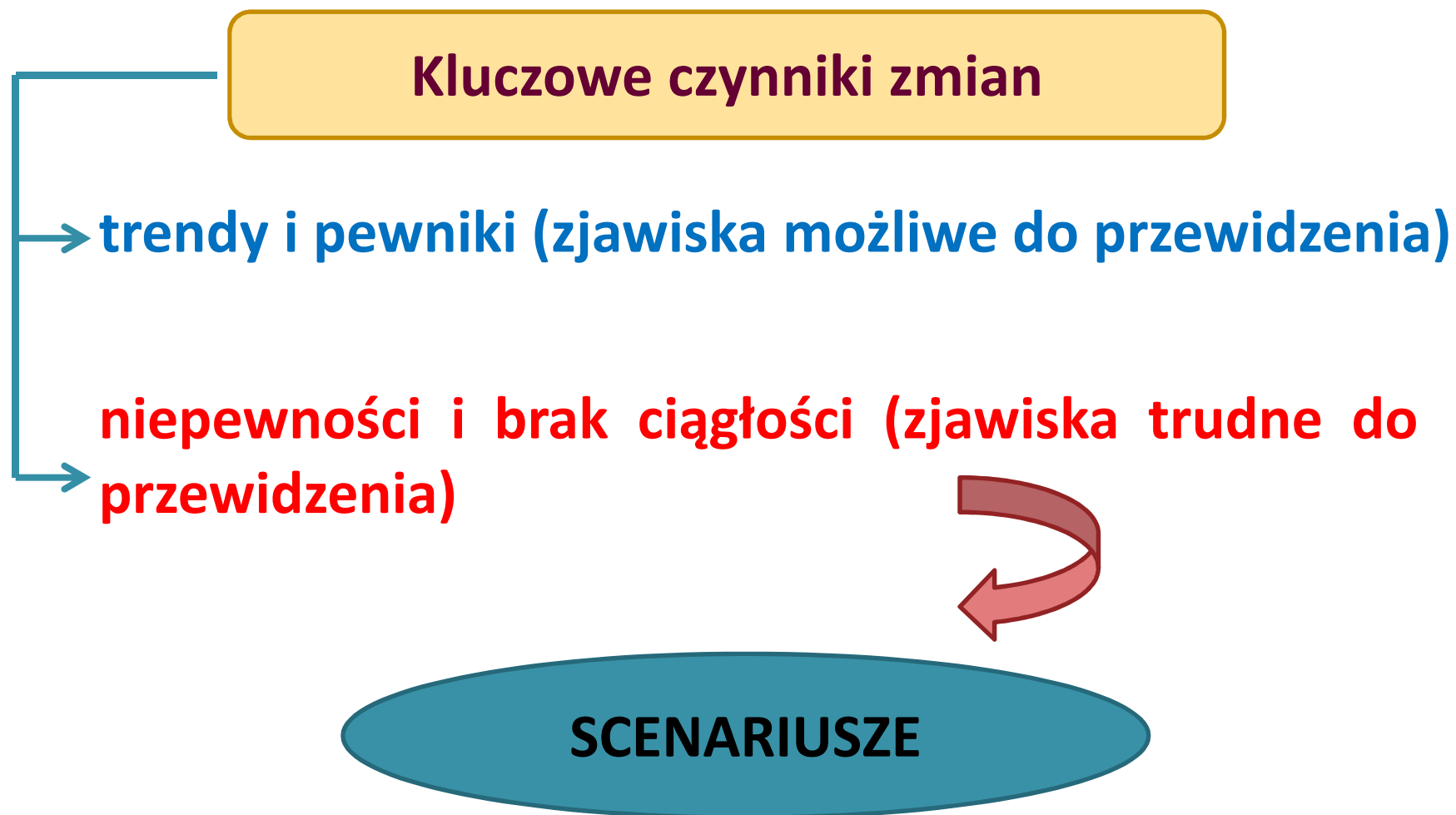
Przykłady w UE: brytyjski foresight „The Future of Food and Farming” (2011); francuski „Agriculture 2013. Foresight Study”(2008);

Przykład w Polsce: program „Żywność i żywienie w XXI w. – wizja rozwoju polskiego sektora spożywczego” – związany z żywieniem człowieka i bezpieczeństwem żywności.

Koncepcja rozwiązania problemu badawczego

Koncepcja rozwiązania problemu badawczego cd.

4. Metody badań (ilościowe) (c)

TERAŹNIEJSZOŚĆ – kompleksowa analiza danych

„wyznaczenie mocnych i słabych punktów”

Czy UE jest samowystarczalna? Pod względem jakich produktów? Które musi importować? Rola poszczególnych państw członkowskich? Wpływ wybranych czynników?

Dwa pakiety danych

- **globalna produkcja rolnicza oraz import i eksport poszczególnych grup produktów rolno-spożywczych. Lata: 1988 - 2012. Źródło: Eurostat, GUS.**
- **zmiany w instrumentarium Wspólnej Polityki Rolnej od reformy McSharry’ego (1992) do chwili obecnej.**

4. Metody badań (jakościowe) (d)

PRZYSZŁOŚĆ – Opracowanie scenariuszy

(prognozowanie długookresowe - 10 lat)

- ◇ metoda delficka – najczęściej stosowany sposób zbierania i uzgadniania opinii ekspertów w ramach foresight.
- ◇ warsztaty scenariuszowe – celem jest pokazanie dominujących trendów, słabych sygnałów, złożoności rzeczywistości oraz wielorakości łączących ich związków.

Udział ekspertów z różnych branż

5. Spodziewany efekt końcowy

Określenie miejsca sektora rolno – spożywczego w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego UE i Polski.

Przygotowanie propozycji zmian instytucjonalnych, gwarantujących bezpieczeństwo żywnościowe UE i Polski w perspektywie długoterminowej.

Baza wyjściowa do dalszych badań.

Dziękuję za uwagę

Dr hab. Renata Grochowska
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej-
Państwowy Instytut Badawczy,
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa

E-mail: Renata.Grochowska@ierigz.waw.pl